

Borgarting lagmannsrett
Postboks 2107 Vika
0125 OSLO

Oslo, 15. oktober 2019

Prosesskriv jf tvisteloven § 15-8

til

Borgarting lagmannsrett

- Sak nr.:** 18-099032ASD-BORG/01
- Ankende part:** Clemens Saers, Lillevannsveien 51 d, 0788 Oslo
- Prosessfullmektig:** Advokat Thorkil H. Aschehoug, Advokatfirmaet Grette AS
postboks 1397 Vika, 0114 Oslo
- Rettslig medhjelper:** Advokatfullmektig Victoria Vermedal, Advokatfirmaet Grette,
postboks 1397 Vika, 0114 Oslo
- Ankemotpart:** Oslo kommune ved Ordføreren, Oslo Rådhus, 0037 Oslo
- Prosessfullmektig:** Advokat Toini Oulie-Hauge, Kommuneadvokaten i Oslo, Oslo
Rådhus, 0037 Oslo
- Saken gjelder:** Krav om oppreisningserstatning

Dette prosesskriv gjelder skriftlig innlegg fra Utdanningsforbundet jf tvisteloven § 15-8 for å belyse almene hensyn knyttet til ovennevnte sak.

I. Innledning

I henhold til tvisteloven § 15-8 kan foreninger innenfor rammen av deres formål og virkeområde inngi skriftlig innlegg til å belyse almene hensyn som en sak reiser.

Saken mellom Clemens Saers og Oslo kommune reiser viktige prinsipielle spørsmål innenfor rammen av Utdanningsforbundets formål og virkeområde. Dette gjelder forbundets interesser i tilknytning til læreres rett til et forsvarlig arbeidsmiljø som omfatter fullverdig beskyttelse mot vold.

Utdanningsforbundet er Norges største profesjons- og fagforening for pedagogisk personale innenfor hele utdanningsløpet og har om lag 182 000 medlemmer.

Det følger av Utdanningsforbundets vedtekter at:

«Utdanningsforbundet er en partipolitisk uavhengig fagforening for pedagogisk personale innenfor alle utdanningsnivåer.

Utdanningsforbundet skal ivareta medlemmenes interesser når det gjelder lønns og arbeidsvilkår, og når det gjelder profesjonsfaglige og utdanningspolitiske spørsmål. Utdanningsforbundet skal arbeide for at barn, unge og voksne får et kvalitativt godt og etisk forsvarlig opplæringstilbud, og for at utdanning skal ha en sentral rolle i samfunnet.»

Alle lærere har et lovbestemt krav på et fullt forsvarlig arbeidsmiljø. Dette medfører en plikt for arbeidsgiver til å forebygge og iverksette tiltak slik at lærere ikke utsettes for vold eller trusler om vold i sitt arbeid. Grundige vurderinger av mulig risiko og nødvendige tiltak overfor lærere og elever er i denne sammenheng helt nødvendig.

Saken mellom Clemens Saers og Oslo kommune reiser en viktig hovedproblemstilling, nemlig rekkevidden av skolearbeidsgiveres plikt til å risikovurdere læreres arbeidsmiljø opp mot elever og omfanget av plikten til å informere om skadepotensiale/sikkerhetsrisiko som er knyttet til bestemte elever. Omfang og rekkevidden av dette ansvaret er av interesse for Utdanningsforbundet og medlemmene

Det er sjelden denne type saker kommer for retten. Når lagmannsretten nå skal behandle en sak der læreres arbeidsmiljø settes i fokus har dette nasjonal interesse og rettens vurderinger kan være med å sette standarder for arbeidet med fullt forsvarlig arbeidsmiljø i norske skoler.

II. Vedrørende Utdanningsforbundets engasjement og erfaringer knyttet til arbeidet for et fullt forsvarlig arbeidsmiljø for lærere

Som fagforening og profesjonsorganisasjon er vi opptatt av at lærere og elever skal ha gode arbeids- og læringsmiljø. Lærere skal ikke risikere å bli skadet på skolen eller arbeidsplassen. Arbeidsmiljøloven fastslår at arbeidsgivere har ansvar for at de ansatte har

et fullt forsvarlig arbeidsmiljø. Dette handler om forebygging og forhindring og om hvordan en skal håndtere hendelser som resulterer i skader.

Opplæringsloven har bestemmelser om et fullt forsvarlig læringsmiljø for elever. Arbeidsgiver og skoleeier har et ansvar for at begge lover etterfølges. Læringsmiljø og arbeidsmiljø henger sammen. Et trygt arbeidsmiljø for lærere vil fremme et trygt læringsmiljø for elevene. Et trygt arbeidsmiljø gir også det beste grunnlag for god profesjonsutøvelse.

Et gjennomarbeidet, godt og systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid er nøkkelen i forebyggingen og håndteringen av vold og trusler. I tillegg til å forebygge må en også kunne håndtere voldshendelser. Dette må det lages rutiner for og rutinene må være kjent for og eies av alle på arbeidsplassen.

Det er avdekket alvorlige hendelser i form av trusler og vold overfor lærere. Forekomsten synes å være hyppigere. Lærere rapporterer i undersøkelser og flere tilfeller er kjent gjennom media.

Undervisningsbransjen er blant de mest utsatte bransjer når det gjelder vold og trusler. Hensett reglene om forebygging og håndtering av vold og trusler om vold er det berettiget å forvente at skoleeiere følger opp.

I en undersøkelse foretatt i 2018 av Respons Analyse på vegne av Utdanningsforbundet sier 19 % av lærerne i undersøkelsen at de har opplevd å bli utsatt for fysisk skade eller vold i løpet av det siste året. Av undersøkelsen fremkommer det også:

- 27 % vurderte volden som svært eller ganske alvorlige (= 5% av alle i undersøkelsen)
- 19 % vet i liten eller mindre grad hva en bør gjøre
- 58 % har i noen eller stor grad behov for opplæring
- 37 % fikk i mindre eller ingen grad tilstrekkelig hjelp til å håndtere situasjonen der og da
- 48 % fikk i mindre eller ingen grad tilstrekkelig hjelp i etterkant

Dette er alarmerende tall.

Arbeidstilsynet region Østfold og Akershus gjennomførte i 2018 93 tilsyn i tilfeldige utvalgte grunnskoler i Østfold og Akershus for å styrke grunnskolenes systematiske helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid med særlig fokus på vold og trusler.

Resultatene viser at i underkant 9 av 10 skoler ikke tilfredsstillende kravene til å forebygge vold og trusler på en tilstrekkelig måte.

Arbeidstilsynet anser at flere skoler mangler kunnskap om regelverket og hvordan benytte dette i et forebyggende perspektiv.

III. Vedrørende lagmannsrettens behandling av ankesaken

- a. Vi mener at man må ta utgangspunkt i den lovbestemte plikt en arbeidsgiver har til å ivareta et fullverdig arbeidsmiljø ved å forebygge. Dette ansvaret følger av arbeidsmiljøloven § 4-1 som også er uttrykk for arbeidsgivers omsorgsplikt. Arbeidsgiver plikter å drive et systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid jfr lovens § 3-1 som blant annet også omfatter å kartlegge farer og iverksette tiltak for å redusere risikoen. Slik forebygging kan i saker med potensielt farlige elever skje for eksempel ved informasjon, ved å unngå alenearbeid og om nødvendig ved bortvisning. I saken til Clemens Saers sviktet forebyggingen og med fatale følger.
- b. Når man skal avklare taushetspliktens rekkevidde skjeler man ofte til rettspraksis. Tingretten slo i sin dom i saken mellom Clemens Saers og Oslo kommune fast at det kunne ha vært informert om den potensielt farlige elev uten at gjeldende bestemmelser om taushetsplikt var til hinder for det. Retten mente at lærerne uten hinder av taushetsplikt burde vært informert om den fare eleven representerte. Dette er i samsvar med forvaltningslovens bestemmelser med praktisk viktige unntak fra den forvaltningsmessige taushetsplikt jf forvaltningsloven § 13b nr.3. Utdanningsforbundet erfarer likevel at det er stor usikkerhet omkring taushetspliktens rekkevidde. Det er derfor behov for avklaringer og en tydelig bekreftelse av tingrettens syn.
- c. Der er avgjørende og viktig at plikten til å informere er en del av arbeidsgivers ansvar for realisering av det fullt forsvarlige arbeidsmiljø. Det er plikten til å informere om potensielle farer jfr arbeidsmiljølovens § 3-2 (1) som danner utgangspunktet når loven pålegger arbeidsgiver å sørge for «at arbeidstaker gjøres kjent med ulykker og helsefarer som kan være forbundet med arbeidet».

I saken mellom Clemens Saers og Oslo kommune er det grunn til å tro at relevant informasjon kunne bidratt til en annen utgang av den alvorlige hendelsen.

Som påpekt ovenfor kunne informasjon vært delt uten hinder av taushetsplikt.

Relevant informasjon er ikke bare viktig hensett trygging av lærere, men bidrar også til et trygt læringsmiljø for elevene.

- d. Tingretten viser i sin dom til at relevant informasjon til lærerne ikke bare ville være egnet til å forebygge hendelser mot læreren, men også mot elevenes medelever. Dette handler om et trygt miljø for alle i norske skoler.

Det er åpenbart et behov for en sterk og tydelig innretning av HMS-arbeidet i norske skoler for å forhindre tilsvarende alvorlige hendelser. Rettspraksis er en viktig kilde og faktor for å kunne nå målsettingen. Saken mellom Clemens Saers og Oslo kommune har avdekket omfattende svikt når det gjelder det systematiske arbeidet for helse- miljø og sikkerhet i skolen.

Et godt arbeid på dette området handler om kartlegging, risikovurdering, bruk av relevante tiltak til beskyttelse, informasjon, å øve med tanke på hendelser samt god oppfølging. Det er behov for tydelig fokus på dette i skolen

- e. I saken mellom Oslo kommune og Clemens Saers tok ikke tingretten stilling til det såkalte organansvaret. Retten la en streng vurdering av grov uaktsomhet som vilkår for oppreisningserstatning til grunn og når retten da ikke kom til at disse vilkår var oppfylt, fant den heller ikke grunn til fullt ut å ta stilling til organansvarets rekkevidde. Lagmannsretten kan ved sin behandling av ankesaken bidra til vesentlige avklaringer omkring organansvaret innenfor kommunal sektor.

IV Konklusjon

Ankesaken for Borgarting lagmannsrett reiser viktige hovedproblemstillinger vedrørende rekkevidden av skolearbeidsgiveres plikt til å risikovurdere læreres arbeidsmiljø opp mot elever og omfanget av plikten til å informere om skadepotensiale/sikkerhetsrisiko som er knyttet til bestemte elever.

Når lagmannsretten nå skal behandle en sak der læreres arbeidsmiljø settes i fokus har dette nasjonal interesse og rettens vurderinger kan være med å sette standarder for arbeidet med fullt forsvarlig arbeidsmiljø i norske skoler

Dette prosesskriv til Borgarting lagmannsrett gjennom Aktørportalen

Utdanningsforbundet

Ruth-Line Meyer Walle-Hansen
advokat